

Správa o činnosti Rady vysokých škôl Slovenskej republiky v roku 2015

V roku 2015 sa uskutočnili dve zasadnutia pléna Rady vysokých škôl Slovenskej republiky (ďalej „RVŠ SR“) – dňa 10. júna 2015 v Bratislave a dňa 1. decembra 2015 v Banskej Bystrici, na ktorých UPJŠ Právnickú fakultu zastupoval JUDr. Jozef Čorba, PhD.

K zasadnutiu pléna RVŠ SR dňa 10. júna 2015

Na tomto plenárnom zasadnutí sa najmä volili členovia orgánov RVŠ SR, pričom za nového predsedu RVŠ SR bol zvolený doc. RNDr. Martin Putala, PhD. z Univerzity Komenského v Bratislave a za podpredsedov PhDr. Anna Čekanová, PhD. z Leteckej fakulty TU v Košiciach a doc. Mgr. Mariana Sirotová, PhD. z Filozofickej fakulty UCM v Trnave. Následne boli zvolení aj členovia Rady pre vedu a techniku, členovia Rady pre rozvoj a financovanie a Rady pre výchovu a vzdelávanie.

Dosluhujúci predseda RVŠ SR prof. Smieško predniesol správu o činnosti RVŠ SR za roky 2011 až 2015, v ktorej zdôraznil, že RVŠ SR v danom období pripomienkovala 8 noviel zákona o vysokých školách, aj vzhľadom na túto skutočnosť hodnotí RVŠ SR legislatívne prostredie ako nestabilné, najmä pokiaľ ide o decizívnu oblasť. V posledných zmenách zákona o vysokých školách a iných predpisov týkajúcich sa vysokého školstva badať snahu o presúvanie kompetencií z akademických senátov na správne rady univerzít, čo RVŠ SR hodnotí negatívne. Pokiaľ ide o zákon o štátnej podpore vedy a techniky, RVŠ SR pripomienkovala dve novely, pričom je potrebné oceniť, že sa zaviedla možnosť pre žiadateľov o granty APVV opravovať technické chyby v žiadostiach. Okrem toho RVŠ SR pripomienkovala akreditačné kritériá, ktoré považuje za nejednotné a nerovnomerné. V niektorých prípadoch medzi kritériami pre akreditáciu chýbali také dôležité kritériá ako sú impact faktory a pod. Dochádzalo aj k tomu, že akreditačné kritériá sa menili v priebehu akreditácie, čo by sa skutočne nemalo stávať. Negatívne vníma RVŠ SR aj skutočnosť, že vysoké školy dostávajú od ministerstva školstva metodické pokyny a materiály týkajúce sa financovania vysokého školstva neskoro, dodatočne. Ministerstvo taktiež svojvoľne mení váhu výstupov publikačnej činnosti, takže aj finančnú stránku vysokého školstva hodnotí RVŠ SR ako nestabilnú. V správe o činnosti ďalej prof. Smieško zdôraznil, že v súčasnosti štát vynakladá na financovanie vedy a techniky zhruba 0,6 – 0,7% HDP, pričom tendencia je klesajúca. V krajinách V4 sú náklady na financovanie vedy a techniky na úrovni 1,2 % HDP a v starších členských krajinách EÚ na úrovni 1,5% HDP ročne. Za veľký problém považuje RVŠ SR nízke finančné ohodnotenie doktorandov, za danej situácie je takmer nemožné udržať mladých absolventov vysokých škôl na akademickej pôde, aby sa venovali doktorandskému štúdiu, a to najmä pokiaľ ide o oblasť humanitných vied. Podľa názoru RVŠ SR je táto situácia spôsobená zmenou financovania doktorandského štúdia, keď odmeny doktorandov by mali byť hradené zo mzdových prostriedkov vysokých škôl. Predseda RVŠ SR ďalej v správe spomenul, že RVŠ SR poskytuje pravidelne svoje stanoviská masovokomunikačným médiám,

ale výraznejší vplyv týchto mediálnych výstupov na situáciu v oblasti vysokého školstva nebol zaznamenaný. Podľa názoru predsedu RVŠ SR nefungujú optimálne ani grantové schémy. Agentúra na podporu vedy a výskumu vyhlasuje výzvy nepravidelne, často sa stáva, že je podaných 900 žiadostí o grant a je možné podporiť iba 150 z nich, pričom vzhľadom na vyrovnanosť žiadostí je veľmi ťažké objektívne posúdiť, ktorý projekt by mal byť podporený a ktorý nie. Za týchto podmienok nemožno hovoriť o rozvoji ale o živorení vysokých škôl.

Po voľbách členov orgánov RVŠ SR a príhovore nového predsedu RVŠ SR ako aj podpredsedníčok RVŠ SR, schválilo plénum celkovo 7 uznesení.

V týchto uzneseniach RVŠ SR:

- dôrazne upozornila vládu SR, že objem finančných prostriedkov vyčleňovaných pre VVŠ dlhodobo nevytvára priestor pre ich rozvoj, ponecháva ich na úrovni prežívania. Podiel výdavkov na VVŠ z HDP dlhodobo stagnuje na úrovni 0,6%, pričom v ostatných krajinách V4 je nad úrovňou 1%. RVŠ SR žiada, aby objem dotácií medzročne rástol o 0,1% HDP, čo by umožnilo splnenie záväzkov SR z predstupových rokovaní s EÚ;
- požiadala vládu SR zvýšiť výdavky na vedu a výskum, aby bolo možné do roku 2020 splniť záväzok vlády SR dosiahnuť mieru financovania vedy a výskumu na úrovni priemeru štátov EÚ, zvýšiť podporu základného a aplikovaného výskumu ako predpokladu zabezpečenia kvality vzdelávania a hlavného zdroja inovácií a zabezpečiť finančnú podporu prevádzky infraštruktúry vybudovanej OPVaV;
- požiadala vládu SR o zmenu spôsobu obstarávania tovarov a služieb pre vedu, výskum a umenie, pretože súčasný zákon o verejnom obstarávaní vedie k neekonomickému vynakladaniu finančných prostriedkov, k znemožneniu reagovať na aktuálnu ponuku nižších cien kvalitného tovaru a služieb na rýchle zabezpečenie aktuálnych potrieb VŠ a je prekážkou pri rozvíjaní tvorivej vedeckej a umeleckej činnosti, kde sa jednotlivé typy výdavkov z podstaty tvorivého bádania nedajú vopred presne naplánovať, resp. často ide o špecifické účelové zariadenia;
- požiadala MŠVVaŠ SR o vykonanie auditu dopadov metodiky rozpisu dotácie VVŠ (a ich každoročných úprav) na správanie sa vysokých škôl a na základe výsledkov takéhoto auditu upravila metodiku, ktorá by zároveň mala platiť dlhšie obdobie;
- vyjadrila zásadnú nespokojnosť s neuplatnením väčšiny pripomienok RVŠ SR k metodike v minulých obdobiach, najmä pokiaľ ide o požiadavky znížiť váhu pridelovania dotácií podľa počtu študentov v prospech váhy výkonov univerzít a zmeniť koeficienty odborov, požiadavky diferencovania kvality monografií a publikácií v karentovaných časopisoch, publikácií v časopisoch a ďalších výstupov evidovaných v medzinárodných databázach a požiadavky na diferencované hodnotenie kvality výstupov po skupinách odborov;
- požiadala vládu SR presunúť agendu sociálnej podpory študentov pod Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny;
- požiadala MŠVVaŠ SR, aby zabezpečilo trvalé financovanie prístupov do medzinárodných elektronických informačných databáz vrátane Web of Science a SCOPUS pre zabezpečenie európskeho štandardu podmienok pre vedu a výskum na Slovensku.

K zasadnutiu pléna RVŠ zo dňa 1. decembra 2015

Na zasadnutí pléna predniesol predseda RVŠ SR doc. Putala správu o činnosti RVŠ SR za obdobie od posledného zasadnutia pléna RVŠ SR v júni 2015. Zo správy o činnosti RVŠ SR vyplynulo, že členovia predsedníctva RVŠ SR zastupovali RVŠ SR pred Akreditačnou komisiou pred Študentskou radou VŠ ako aj v mnohých inauguračných konaniach. Predseda RVŠ SR osobitne vyzdvihol Konvent akademických senátov, ktorí zorganizovala Študentská rada VŠ.

V ďalšom bode programu predseda RVŠ SR informoval o plnení uznesení RVŠ SR schválených na poslednom plenárnom zasadnutí RVŠ SR, pričom vyjadril sklamanie nad tým, že hoci RVŠ SR schválila niekoľko zásadných uznesení, na žiadne z nich nedostala reakciu od príslušných orgánov štátu.

K tomuto konštatovaniu sa vyjadril pozvaný hosť Mgr. Jozef Jurkovič, riaditeľ odboru vysokoškolského vzdelávania MŠVVaŠ SR, ktorý uviedol, že ministerstvo považuje tieto požiadavky za dôvodné, zatiaľ sa k nim nevyjadrovalo, snaží sa zisťovať, čo sa v týchto záležitostiach dá robiť. Ohľadne zmeny financovania VŠ podľa výkonov, ministerstvo skúmalo, aké dáta by sa vyžadovali od VŠ za účelom nastavenia kritérií. Celá záležitosť však ešte nie je tak pripravená, aby sa mohla implementovať. Ministerstvo zisťovalo, či je možné zasiahnuť do právnej úpravy verejného obstarávania v smere dosiahnutia určitých výnimiek pre vysoké školy, zatiaľ však nedostalo odpoveď.

V ďalšom bode programu sa plénum venovalo komplexnej akreditácii vysokých škôl, o ktorej informoval pozvaný hosť prof. PaedDr. Vladimír Patráš, PhD., člen Akreditačnej komisie, ktorý uviedol, že v rámci komplexnej akreditácie bolo skúmaných skúmaných 19 verejných VŠ a 3 súkromné VŠ, v tomto akreditačnom cykle bude hodnotených 5 VŠ vrátane Paneurópskej univerzity. Podľa názoru Akreditačnej komisie by trendom vo vysokoškolskom vzdelávaní malo byť vytváranie interdisciplinárnych či transdisciplinárnych odborov. Komisia zistila slabšie výsledky doktorandov, pokiaľ ide o publikačné výstupy, je potrebné kvalitne pripraviť program prípravy špičkových vedeckých pracovníkov, pretože sa stretávame s prílišným odlivom mladých vedeckých pracovníkov do zahraničia. V budúcnosti možno očakávať zmenu akreditačných kritérií, pričom zazneli aj názory, že hodnotiť by sa mali študijné odbory, nie študijné programy.

K tomuto bodu sa rozvinula široká diskusia, pričom napr. prof. Smieško uviedol, že akreditačné kritériá boli tentoraz nastavené prísnejšie, ale výsledky nie sú optimálne. Jednotlivé komisie nehodnotili školy rovnako. Humanitné vedy mali zjednodušené kritériá, v tejto oblasti sme sa uspokojili s národnou úrovňou, pričom v iných odboroch vyžadujeme medzinárodnú úroveň. Publikačné aktivity nie sú na rovnakej úrovni, napr. právo využíva len 2% priestoru v impactovaných časopisoch. Je správne vyžadovať činnosť vysokých škôl na medzinárodnej úrovni, ale potom aj odmeňovanie akademických pracovníkov by malo spĺňať medzinárodné štandardy. V diskusii zazneli aj námietky voči akreditačným kritériám, ktoré prisudzujú priveľké hodnotenie publikáciám v rámci Web of Science a nízke hodnotenie publikáciám v domácich odborných periodikách, čo nezodpovedá kritériám v iných krajinách, napr. v Poľskej republike.

Široká diskusia sa rozvinula aj ku ďalšiemu bodu programu, ktorým bolo prerokovanie návrhu Metodiky rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám, pričom predsedníctvo RVŠ SR navrhlo, aby sa RVŠ SR odmietla vyjadriť k predloženému návrhu metodiky. Niektorí členovia RVŠ SR, najmä z menších vysokých škôl voči tomuto návrhu RVŠ SR namietali, že nie je vhodné nevyjadriť sa k metodike, je treba poukázať na diskriminačný vzorec výpočtu rozdelenia financií, v dôsledku ktorého sa zníži financovanie niektorým školám, hoci dosiahli dobrý akreditačný výsledok a naopak, niektorým školám napr. Univerzite Komenského sa financovanie výrazne zvýši, čím sa vytvoria ešte väčšie rozdiely medzi školami. Celkovo však v diskusii prevládol názor, že nemá zmysel, aby sa RVŠ SR k návrhu metodiky vyjadrovala, ak opäť nedošlo k výraznému zvýšeniu celkovému objemu dotácií pre vysoké školy, napriek tomu, že to RVŠ SR už roky požaduje. Odmietavý postoj RVŠ SR bude snáď výraznejším mementom, pre ministerstvo, že RVŠ SR svoje požiadavky myslí vážne a situácia na vysokých školách je skutočne neudržateľná.

RVŠ SR následne schválila uznesenia, ktorými:

1. žiada MŠVVaŠ SR o formuláciu kritérií komplexnej akreditácie na základe objektívnych podkladov vychádzajúcich z medzinárodných štandardov v jednotlivých oblastiach výskumu a umenia a ich zverejnenie v čase, ktorý umožní ich oponentúru v akademickej obci;
2. požaduje v procese komplexnej akreditácie dodržiavanie lehôt daných zákonom tak, aby bol zabezpečený priebeh akademického roka v súlade s platnou legislatívou;
3. odmietla sa vyjadriť k predloženému návrhu Metodiky rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na rok 2016 vzhľadom na neadekvátne pridelený celkový objem finančných prostriedkov pre vysoké školy na rok 2016 a dlhodobé neakceptovanie pripomienok RVŠ SR k predchádzajúcim metodikám;
4. žiada ministerstvo o predloženie koncepcie rozvoja vysokých škôl s ohľadom na diferenciaciu ich poslania na jar 2016;
5. zaviazala predsedníctvo RVŠ SR v súčinnosti s ostatnými reprezentáciami vysokých škôl, aby medializovalo stanoviská RVŠ SR o nedostatočnom objeme finančných prostriedkov pre RVŠ SR;
6. súhlasila s návrhom MŠVVaŠ na odňatie štátneho súhlasu na pôsobenie súkromnej vysokej školy Vysoká škola Goethe Uni Bratislava;
7. schválila procesné zmeny v Štatútoch RVV, RVT a RRF;
8. požiadala členov RVŠ SR o propagáciu textu uznesení podľa 3. a 4. bodu na vysokých školách vrátane webových stránok univerzít a navrhla predsedníctvu RVŠ vytvoriť profil na facebooku, kde bude tiež propagovať schválené uznesenia.

JUDr. Jozef Čorba, PhD., v. r.
zástupca UPJŠ Právnickej fakulty v RVŠ SR